

ایران‌شناسی در ژاپن در سالی که گذشت

محمدرضا نصیری

مقدمه

تاریخچه مطالعات ایران‌شناسی در ژاپن به سال‌های ربیع اول قرن چهاردهم هجری می‌رسد. زبان فارسی در آغاز، در کنار زبان اردو در بخش هندشناسی در مدرسه عالی مطالعات خارجی - که بعدها به دانشگاه مطالعات زبان‌های خارجی تغییر نام داد - تدریس می‌شد. از سال ۱۳۰۹ زبان و فرهنگ پیش از اسلام به تدریج مورد توجه قرار گرفت. با شروع جنگ جهانی دوم و روی آوردن متخصصان ژاپن به حفاری در ایران و سوریه تاریخ پیش از اسلام و باستان‌شناسی نیز در حوزه کار تحقیقاتی محققان ژاپن قرار گرفت. پس از پایان جنگ جهانی دوم تحقیقات در تاریخ و ادب ایران بعد از اسلام نیز در ژاپن شروع شد. اما سال ۱۳۲۹ را می‌توان سرآغاز فصل جدیدی در تحقیقات و مطالعات ایران‌شناسی به ویژه در زمینه خاورشناسی تلقی نمود، زیرا از این تاریخ محققان جوان بیشتر به مسائل اقتصادی خاورمیانه توجه داشتند تا مسائل فرهنگی و البته در این میان دولت و مدرسه عالی اقتصاد بی‌تأثیر نبودند. تقریباً تا سال ۱۳۴۰ بیشترین توجه به مسائل اقتصادی بود با آغاز این سال تاریخ معاصر نیز به مطالعه گرفته شد و با تأسیس رشته زبان فارسی در سال ۱۳۴۰ در دانشگاه اوساکا و اهمیت یافتن مسأله نفت تحقیقات ایران‌شناسی شکل جدیدی پیدا کرد. مراکز علمی و تحقیقی با شتابی بیشتر به جمع‌آوری منابع و مأخذ تاریخ و فرهنگ ایران اعم از اسناد، نسخ خطی،

نشریه، رساله، کتاب و... پرداختند و با دایر کردن رشته زبان فارسی در دانشگاه مطالعات زبان‌های خارجی توکیو در سال ۱۳۵۸ و در دانشگاه دای‌تویونکو در سال ۱۳۶۵ و رشته تاریخ آسیای جنوب غربی در دانشگاه کیوتو در سال ۱۳۴۹ بر اهمیت و اعتبار ایران‌شناسی در ژاپن افزوده شد: با پیروزی انقلاب اسلامی، محققان ژاپن خاصه پژوهشگران جوان به تاریخ معاصر ایران روی آورده به تحقیق درباره مسائل اجتماعی، فرهنگی، هنری و ادبی پرداختند و در این زمینه آثار ارزنده و ماندگار به جا گذاشته‌اند.^۱ در این گزارش حاصل تحقیقات ایران‌شناسان ژاپن در سال ۱۳۷۷ و سال جاری پیش‌روی شماست.

الف) گردهمایی ایران‌شناسان در ۱۴ تا ۱۶ فروردین ۱۳۷۸

در ساعت ده صبح روز شنبه چهاردهم فروردین ۱۳۷۸ به دعوت پروفیسور کونیچی هانداد، و پروفیسور کامیوکا نزدیک به شصت نفر از ایران‌شناسان ژاپنی از گوشه و کنار کشور آفتاب تابان در شهر توکیو در مؤسسه مطالعات زبان‌ها و فرهنگ‌های آسیا و آفریقا گردهم آمدند، و مدت سه روز به بحث و تبادل نظر درباره تاریخ و فرهنگ ایران پرداختند. آنچه در این گردهمایی به چشم می‌خورد سنت حسنه‌ای بود که از دیرباز در این گونه گردهمایی‌ها استادان و پیشکسوتان از خود نشان می‌دهند. در طول جلسات، پژوهشگران جوان حاصل تحقیقات خود را ارائه می‌کردند و پیران به تجربه نشسته با درایت و کفایت گوش می‌دادند و پس از پایان سخنرانی به بحث می‌نشستند و نکات لازم را متذکر می‌شدند و پژوهشگران پرشور و علاقه‌مند به مسایل ایران با اشتیاق تمام از این رهگذر سود می‌جستند و اگر نقصانی در گفتارشان بود به رفع آن می‌کوشیدند.

اولین سخنران این جلسه آقای شی داکا، کارمند سابق سفارت ژاپن در ایران بود که به تحلیل اخبار ایران در روزنامه‌های ژاپنی در فاصله جنگ جهانی اول و دوم پرداخت. اهم مطالب به شرح زیر بود:

● صدور سیمان ژاپن به ایران. دولت ایران در جریان احداث خط راه‌آهن سراسری اقدام به وارد کردن سیمان از ژاپن و یوگسلاوی می‌کند. اما کشور یوگسلاوی که رقیب

۱. برای آگاهی بیشتر از تاریخچه ایران‌شناسی در ژاپن رک: «ایران‌شناسی در ژاپن» نوشته هیسانه ناکانی شی، ترجمه مرتضی اسعدی، نشر دانش، سال نهم، ش پنجم، ص ۱۴ تا ۲۳، ایران‌شناسی در اروپا و ژاپن، ویراسته رودی متن و نیکی کدی، ترجمه مرتضی اسعدی، تهران، ۱۳۷۱.

سرسخت دولت ژاپن بود، و احداث راه آهن را برعهده داشته، لذا از ورود سیمان ژاپن توسط شرکت میتسویشی به ایران جلوگیری می شود. ولی با شروع جنگ جهانی کشیده شدن یوگسلاوی به جنگ مجدداً ژاپنی ها صدور سیمان را به ایران در اختیار خود می گیرند.

● ژاپنی ها علاقه مند بودند که با ایران روابط تجاری برقرار سازند. در آن دوران از ایران پنبه به ژاپن صادر می شد و شرکت میتسویشی پنبه را از مازندران خریداری و از طریق بندرعباس به ژاپن حمل می کرده است.

● علاقه رضاشاه به تجارت با ژاپن بر مبنای پایاپای بوده است. در روزنامه های آن عصر آمده است که ژاپنی ها علاقه مند هستند که اجناس خود را به ایران صادر کنند و رضاشاه نیز اصرار دارد که به همان اندازه، کالا در ایران خریداری و صادر شود. اما چون در ایران کالایی که مورد نیاز ژاپن باشد، نبود این تجارت چندان دوام نیافت. در آن زمان هنوز نفت ایران به ژاپن صادر نمی شد.

● در روزنامه های آن عصر از «شرکت سهامی کالای ایران» نام برده شده است و ظاهراً این شرکت را رضاشاه تأسیس کرد و صدور کالا به خارج انحصاراً در اختیار این شرکت بوده است. صدور فرش و پنبه از طریق این شرکت صورت می گرفته است. روزنامه های آن عصر می نویسند که چون تجارت غیرقانونی هم وجود داشت از این رو کالای زیادی از طریق ایران به ژاپن صادر می شد که از این بابت سود سرشاری عاید ژاپنی ها می شد.

● در روزنامه های ژاپنی از برنامه های اقتصادی ایران در دوره رضاشاه بحث شده است و در یک جا آمده است که در آن دوره برنامه اقتصادی در تیرماه هر سال اعلام و در خرداد سال بعد به پایان می رسید.

حمل و نقل دریایی. تا سال ۱۳۱۰ شرکت حمل و نقل دریایی بین ایران و ژاپن چندان رونقی نداشت اما پس از پاگرفتن، سود زیادی عاید کشور ژاپن شده است.

مخابرات. در این سال ها هنوز خط تلفن بین دو کشور برقرار نشده بود. اما امکان ارسال تلگراف بین دو کشور وجود داشته است.

خط هوایی. روزنامه های ژاپن از اولین پرواز هواپیمای ژاپن به ایران خبر می دهند و می نویسند که اولین پرواز هواپیمای ژاپن به نام «نسیم» بود که فرستاده ویژه دولت ژاپن را جهت تبریک ازدواج ولیعهد ایران با فوزیه و حمل هدیه ازدواج از طریق تایوان، کانتوم،

بانکوک، کراچی، بصره و بغداد به تهران منتقل کرد. این پرواز شش روز طول کشید و در ایران به فرستاده ژاپن کتاب «جنگ» تألیف سرلشگر نخبوان اهدا شد. این کتاب در سال ۱۳۴۵ به زبان ژاپنی ترجمه و چاپ شد.

قطع روابط سیاسی ایران و ژاپن. روزنامه‌های آن عصر از تصمیم مجلس شورای ملی ایران مبنی بر قطع روابط سیاسی ایران با دولت ژاپن خبر می‌دهند و دلیل این تصمیم را شکست دولت ژاپن در جنگ و تحمیل این سیاست از طرف دولتین روس و انگلیس بر دولت ایران می‌دانند. زیرا این دو دولت در آن روزگار دشمن سرسخت ژاپن بودند. پس از قطع روابط سیاسی ایران و ژاپن سفیر ژاپن در ایران توسط روس‌ها دستگیر شد و از طریق رشت و بندر انزلی به روسیه برده شد. در آن زمان خانۀ دکتر مصدق محل سفارت ژاپن بوده است.

وضع مهاجران لهستان در ایران. در روزنامه‌های ژاپن اخباری از وضع مهاجران لهستانی در ایران آمده است. می‌نویسند: لهستانی‌ها به دلیل جنگ جلای وطن کرده و به ایران که در آن زمان تا اندازه‌ای از حوادث جنگ دور بود مهاجرت نموده بودند و در شهر رشت مهاجران لهستانی بسیار به چشم می‌خوردند و در قهوه‌خانه‌های تهران زنان لهستانی به کار مشغول بوده‌اند، و لهستانی‌هایی که خانه نداشتند در کنار خیابان‌ها می‌خوابیدند و سربازان لهستانی برای امنیت هموطنان خود شب‌ها در خیابان‌ها به نگهبانی می‌پرداختند.

اولین مسجد در ژاپن. روزنامه‌های آن عصر از ایجاد مسجدی در ژاپن توسط فردی به نام قربانعلی، خبر می‌دهند و می‌نویسند که در مراسم افتتاح مسجد محمود بختیاری سفیر ایران در ژاپن هم شرکت داشت اما به دلیل مخالفت رضاشاه با احساسات دینی اجازه نداد که اسم وی جزو حاضرین در جلسه در روزنامه‌ها درج شود.

سخنرانان دیگر عبارت بودند از: آقای شی کازو هاسه گاو از دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا که دربارهٔ پسوند «اش» در زبان فارسی سخنرانی کرد. این سخنرانی بر مبنای نوشته‌های صادق هدایت، صادق چوبک، دهخدا، جمال‌زاده و بهار تنظیم شده بود.

خانم گنشی مآ از دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا، دربارهٔ «تحولات حقوق آب و حقابه در دهستان‌های استان مرکزی».

خانم گنشی مآ از پژوهشگران جوان دانشگاه اوساکاست که چندین سال در ایران

به تحقیق در مسایل آب و آبیاری پرداخته است. وی حاصل مطالعات خود را ارائه نمود. استاد وی پرفسور اوکازاکی استاد دانشگاه اوساگا بعد از سخنرانی وی توضیحات مبسوطی درباره موضوع سخنرانی او داد.

آقای ماساشی میزوتا، از دانشگاه تجارتي اوساگا، در مورد «بانک‌های خارجی یا صراف‌های ایرانی در دوره قاجاریه»، صحبت کرد و به تشریح موقعیت بانک‌های خارجی و عملکرد آنها در ایران پرداخت.

آقای تاکامی توشیما موتو، «تحلیلی از جهان‌بینی شیعه و نظریه استاد مرتضی مطهری درباره "عدل الهی" اصالت وجود، وحدت وجود، جهان موجودات، نظام طولی، نظام عرضی و ماهیت» ارائه داد.

خانم تویوکو موریتا، دانشجوی دوره دکترای رشته علوم تربیتی دانشگاه اوساگا، درباره «تحولات مفهوم آزادی در کتاب‌های تعلیمات اجتماعی دوره ابتدایی و راهنمایی در مقایسه با کتاب‌های درسی قبل از انقلاب» صحبت کرد و مفهوم شعار «آزادی، استقلال، جمهوری اسلامی» و حاکمیت قانون را مورد بررسی قرار داد.

آقای هیدنوبوساتو، دانشجوی فوق‌لیسانس تاریخ از دانشگاه مطالعات خارجی توکیو، در زمینه «ارتباط غذای برنج با حیات و نظام اجتماعی دهات گیلان: فرهنگ غذایی» صحبت کرد.

خانم نوری کوساتو، محقق در زمینه «مراسم مسلمانان شیعه در پاکستان» سخنرانی نمود.

آقای کوبو، از دانشگاه کیوتو، درباره «شهر آشوب سیفی بخارایی» صحبت کرد و به بررسی مسایل اجتماعی و اصطلاحات مطرح شده در شهر آشوب پرداخت و توضیحات مبسوطی در این زمینه ارائه نمود.

پروفسور کاتوفوجی از دانشگاه بودایی دیوکوکو در موضوع «خیرآبادنامه» و اهمیت این کتاب در تحقیقات ایران‌شناسی صحبت کرد. این کتاب که به وسیله آقای دکتر هاشم رجب‌زاده، استاد دانشگاه اوساگا، ترجمه و به وسیله دانشگاه تهران به چاپ رسیده است در سال‌های اخیر در تحقیقات ایران‌شناسی در ژاپن سخت تأثیر گذاشته است و در طول جلسات این گردهمایی هم از طرف نویسنده کتاب و هم از طرف مترجم توضیحاتی درباره مطالب کتاب داده شد.

در کنار این همایش، تصاویری از ایران توسط پروفسور کامیوکا به نمایش گذاشته شد

که مورد استقبال خوبی قرار گرفت.

ناگفته نماند که این گردهمایی هر ساله در یکی از دانشگاه‌های ژاپن با هزینه خود شرکت‌کنندگان برگزار می‌شود. براساس تصمیم شرکت‌کنندگان، میزبان همایش ایران‌شناسی در ژاپن در سال ۲۰۰۰ دانشگاه اوساکا خواهد بود.

ب) گزارش فعالیت‌های سال ۱۳۷۷

در طی سال ۱۳۷۷ که مطابق با چندماهه از سال ۱۹۹۸ و چندماهه از سال ۱۹۹۹ میلادی است، چندین سخنرانی به وسیله کارشناسان و استادان ایرانی و ژاپنی در زمینه ایران‌شناسی انجام گرفت که فهرست آنها به این شرح است:

۱۲/۱/۱۹۹۸ (۲۲ دی ۱۳۷۶) در دانشگاه جوچی

– توموکویاماگیشی: «خاندان یغما و تعزیه درخور»؛

– تویوآکی کوندو: «نقدی بر علل برافتادن صفویان» تألیف رسول جعفریان.

۲۸/۳/۱۹۹۸ (۷/۱/۷۷) در دانشگاه جوچی

– آکیهیکویاماگوچی: «امکانات منابع عثمانی در تحقیق تاریخ ایران».

۲۳/۵/۱۹۹۸ (۷/۳/۷۷) در دانشگاه جوچی

– هیتوشی سوزوکی: «محسن مخملباف و آثار او».

۱۱/۷/۱۹۹۸ (۲۰/۴/۷۷) در دانشگاه توکیو

– دکتر مجتبی صدریا: «ایران امروز»؛

– کازواو تاکاهاشی: «اوضاع سیاسی خلیج فارس و ایران».

۱۱/۷/۱۹۹۸ (۲۰/۴/۷۷) در دانشگاه جوچی

– هیسایه ناکانیشی: «تحقیقات درباره مصدق».

۲۶/۹/۱۹۹۸ (۴/۷/۷۷) در دانشکده ادبیات دانشگاه توکیو

– هیسایه ناکانیشی: «فمینیسم در ایران».

۵/۱۰/۱۹۹۸ (۱۳/۷/۷۷) در دانشکده ادبیات دانشگاه توکیو

– دکتر نصرالله پورجوادی: «استعاره عشق در ادبیات عرفانی».

۷/۱۰/۱۹۹۸ (۱۵/۷/۷۷) در دانشکده ادبیات دانشگاه توکیو

– دکتر نصرالله پورجوادی: «افکار عرفانی احمد غزالی».

۱۳/۱۰/۱۹۹۸ (۲۱/۷/۷۷) در دانشکده ادبیات دانشگاه کیوتو

— دکتر نصرالله پورجوادی: «تصوف در ایران».

۱۹۹۸/۱۱/۸ (۷۷/۸/۱۷) در مؤسسه مطالعات زبان‌ها و فرهنگ‌های آسیا و آفریقا

— محمدرضا نصیری: «روابط ایران و عثمانی در دوره نادرشاه براساس اسناد بایگانی‌های عثمانی».

۱۹۹۸/۱۱/۱۸ (۷۷/۸/۲۷) در مؤسسه فرهنگ شرق در دانشگاه توکیو

— ناو کوفو کامی: «بناهای سنتی اصفهان»؛

— کیمیا سلیمانیه: «بناهای سنتی کاشان».

۱۹۹۸/۱۲/۱۲ (۷۷/۹/۲۱) در دانشکده ادبیات دانشگاه کیوتو

— تاکاشی کورودا: «نقدی بر کتاب سیمای اصلی ایران معاصر»، تألیف ماکوتو هاچی اوشی.

۱۹۹۸/۱۲/۱۹ (۷۷/۹/۲۸) در دانشکده ادبیات دانشگاه کیوتو

— تاکیاو ایواتاکی: «منابع تاریخی مربوط به دوره ایلخانیان و بعد از آن»؛

— یوایچی یازیما: «شرح حال‌های فارسی عرفا و اولیا».

۱۹۹۹/۱/۲۱ (۷۷/۱۱/۱) در مؤسسه فرهنگ شرق در دانشگاه توکیو

— دکتر احسان اشراقی: «درس نسخه‌خوانی صفوة‌الصفاء».

۱۹۹۹/۱/۲۳ (۷۷/۱۱/۳) در دانشکده ادبیات دانشگاه کیوتو

— دکتر محمدرضا نصیری: «منابع تاریخ ایران در بایگانی‌های توکیو»؛

— دکتر احسان اشراقی: «معنی اجتماعی چندکتابیه در مسجد جامع قزوین».

۱۹۹۹/۱/۲۹ (۷۷/۱۱/۹) در توپو بونکو (کتابخانه شرقی)

— دکتر احسان اشراقی: «آثار تاریخی مربوط به دوره صفویه در قزوین».

۱۹۹۹/۲/۷ (۷۷/۱۱/۱۸) در دانشکده ادبیات دانشگاه توکیو

— کنجی تومینا: «رسالة اجتهاد از آیت‌الله جنتی».

۱۹۹۹/۳/۶ (۷۷/۱۲/۱۵) در مؤسسه مطالعات فرهنگ‌ها و زبان‌های آسیا و آفریقا

— آکی هی کوریا ماگوچی: «ایالت اردلان (کردستان) از نگاه اسناد دفاتر «قاپو» بایگانی صدارت عثمانی ترکیه».

۱۹۹۹/۳/۱۲ (۷۷/۱۲/۲۱) در دانشگاه کیوشو: همایش انجمن تاریخ کیوشو.

— خانم یوشیکا کیزاکی: «ایدئولوژی انتفاضه در فلسطین»؛

— آقای هیدکازا اویکاوا: «سیاست خارجی اوزون حسن»؛

۱۹۶ □ نام‌پارسی، سال ۳، شماره ۳

- آقای دکتر توگیتا کاساتو: «منابع خطی مربوط به نهاد زمین اقطاع»؛
- آقای اکیهیکو ایواتاکه: «اسناد و نسخه‌های خطی در تحقیق تاریخ ایران»؛
- آقای یویچی تاکاماتو: «اسناد و کتب راجع به تاریخ دولت عثمانی»؛
- آقای هیروشی اوممورا: «اسناد و نسخه‌های خطی اویغوری در مؤسسه خاورشناسی پترسبورگ»؛
- آقای تور هوریکاوا: «مجموعه اسناد قضایی خیه در دانشگاه زبان‌های خارجی کیوتو».

ج) انتشارات:

در این مدت کتاب‌ها و مقاله‌های زیر در زمینه ایران‌شناسی در ژاپن به چاپ رسیده‌اند:

کتاب

- تاسومی کازاو. ترجمه ژاپنی خاطرات تاج السلطنه، توکیو، ۱۹۹۸؛
- سوگیاما ماساکی. ترجمه ژاپنی سفرنامه کولایه [کلاویخو]، توکیو، ۱۹۹۸؛
- فوجیای موریانو. ترجمه ژاپنی تذکرة الاولیای عطار، توکیو، ۱۹۹۸؛
- ناگاتا یوزو و هاندا ماساشی. تاریخ جهان اسلام در دوره عثمانیه و صفویه، توکیو، ۱۹۹۸؛
- هاجیاشی ماکوتو. سیمای ایران معاصر: ستارخان و انقلاب در ایران، توکیو، ۱۹۹۸؛
- هیداکاهیدمی. سالشمار تاریخ معاصر ایران. جلد اول تا هشتم، توکیو، ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۸.
- کامیوکا کوچی. ایران، توکیو، انتشارات کاواده، ۱۹۹۹؛
- فوجی موتویوکو. ترجمه بخشی از کتاب چندین هزار و یک شب (نوشته منیرو روانی پور، اوساکا، ۱۹۹۹).

مقاله

- سوزوکی هیتوشی. «تاریخ سینمای ایران و ظهور روشنفکران جدید»، *Journal of Sophia Asian Studies*، شماره ۱۶؛
- سوزوکی هیتوشی. «ظهور دولت خاتمی و تحولات اجتماعی ایران»، *Gendamo Chuto*، شماره ۲۵؛

- شیرانیواکازوهیکو. «تاریخ نسخه خطی مجموعه رشیدالدین در کتابخانه مجلس شورای اسلامی»، *Orient*، شماره ۴۰؛
- شیماموتو تاکامیتو. «استقرار اختیار فقها و ایران معاصر»، *Iwanamikoza Sekairekishi*، شماره ۲۱؛
- کوندو نوبوآکی. «حاجی ابراهیم شیرازی و عصیان او در سال ۱۲۰۵ ه.ق»، *Orient*، شماره ۴۱؛
- کوندو نوبوآکی. «خاندان قوامی و ایلات خمسه»، *Journal of Sophia Asian Studies*، شماره ۱۶؛
- کیتاگاوا سییچی. «تسخیر گرجستان از مغول‌ها»، *Orient*، شماره ۴۰؛
- موریشیما ساتوشی. «اصلاحات زبان فارسی و فرهنگستان ایران»، *Isramusekai*، شماره ۵۱؛
- ناکانیشی هیسایه. «بررسی انتقال اختیار سیاسی در دوره مصدق»، *Journal of Sophia Asian Studies*، شماره ۱۶؛
- یاجیما یوجی «علاءالدین سمنانی و طریقه او»، *Shirin*، شماره ۸۱؛
- یاماگیسی توموکو. «خاندان یغما و مراسم عزاداری»، *Journal of Sophia Asian Studies*، شماره ۱۶.
- مایدا هیروتاکی. «نقش غلامان در دوره صفویه» در *Shigako - Zasshi*، ش ۱۰۷، ۱۹۹۸؛
- گوتویوکاگو. «ظهور دو حکومت سادات در گیلان و مازندران (کیان و مرعشیان)»، *Shigako - Zasshi*، ش ۱۰۸، ۱۹۹۹.

(د) پیوست: چهار غزل طنزآمیز از سیفی بخاری

۱. روزه داشتن

به قید روزه چرا ماه من گرفتاری؟
 تو را چه تاب ریاضت، مه من آن بهتر
 چو می‌بری دل‌ودین، روزه‌راچه می‌داری
 چنین که جان من از ضعف روزه بیماری
 نه مستحب، که فریضه است روزه خوردن تو
 دلا تو روز چنین را ز عمر نشماری
 زدست روزه کند عمر من شماره روز
 که ماه عارض او دیده، عید انگاری
 وصال عید بعید است سیفی آن خوشتر

۲. کبابی

به سوزِ عشقِ کبابی دلی که خام بُود
به پای دار بسی کشته محبتِ اوست
دلم کباب شد و هر چه هست بر طبق است
گهی که بر سرِ بازارِ حُسن جلوه کنی
مقام بر سر این کوی چون کند سیفی؟
به گردِ خوانِ محبتِ نمک حرام بود
ولی حبیبِ مرا تا سرِ کدام بود
اگر سگانِ تو را میلِ این طعام بود
هزار یوسفِ مصری تو را غلام بود
اگر رقیبِ تو با او درین مقام بود

۳. خواننده

ای ماه که خواننده صاحب نظرانی
گفتی که ز آواز خویشم کس نبرد جان
با صوتِ خوش و صورتِ خوبِ تو کسی نیست
ای شمعِ شکر لب که فریبنده خلقی
سیفی چو به گوش تو رسد صوتِ خوش او
ما گوش بر آواز تو داریم که خوانی
معلوم شد ای جان که مرا می شنوایی
ای یوسفِ گلچهره که داوود زمانی
یارب که چه شیرین سخن و چرب زبانی
فریادِ زنی، آه کشی، جامه درانی

۴. ماهیچه

چو بر ماهیچه مالد دستِ خود خورشید تابانم
از آن بر سینه همچون دیگِ بُغرا داغ‌ها دارم
نخیزم چون خمیر از تخته روی دکانِ او
نظر بر ساعت افکندم و دل رفت از دستم
چوسیفی گر خورم ماهیچه ماهِ سمرقندی
زغم بر خویش چون مفتول پیچد رشته جانم
که سرزد آتشِ دل، دیگدان وار، از گریبانم
اگر چون آتش می‌ریزند بر سر، آب جوشانم
دل این از چشم می‌بیند، من از دستِ تو می‌دانم
به کام عیش آید تلخ بُغرای خراسانم